

3. Варій М. Й. Психологія : навч. посіб. / М. Й. Варій. – Київ : Центр учб. літ., 2009.
4. Маслов Ю. С. Введение в языкознание / 2-е изд. – М. : Высшая школа, 1987 – 272 с.
5. Общее языкознание / Под общей ред. А. Е. Супруна. – Минск : Вышэйшая школа, 1983. – 456 с.
6. Перетрухин В. Н. Введение в языкознание. – Воронеж

Брегін Т. В., курсант навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ **Красницька А. В.**

МОВА ЯК ЗАСІБ САМОПІЗНАННЯ НАРОДУ

Мова – основний комунікаційний засіб людини. За допомогою мови ми висловлюємо свої думки, мова дає нам можливість спілкуватись. Мова, безумовно, впливає і формує свідомість людини.

Сучасні мови разом із народами носіями цих мов пройшли довгий, часом тернистий шлях у своєму розвитку. У кожного народу – своя мовна картина світу, тобто в мові виявляється ментальність, і водночас мова формує, забезпечує оригінальний, неповторний погляд на світ представників різних народностей.

Універсальні, загальні закони людського мислення не заперечують, а навпаки, підтверджують існування конкретних етнічних мовних картин світу, специфіку сприймання кожним народом навколишнього світу й відображення цього сприймання в певних комплексах понять та у відповідних психолінгвальних діях. Саме через мову ми здатні усвідомлювати себе і навколишній світ [1, с. 190].

Одним із визначальних чинників зростання авторитету української мови є формування національнo-свідомої еліти.

Українська мова сьогодні – це лише засіб спілкування українського народу, через мову відбувається процес самоідентифікації українців. Національна самоідентифікація

певною мірою залежить від значення рідної мови для особистості, від частоти її використання під час спілкування, адже слово розкривається через особистість [2, с. 114].

Без мови взагалі не може існувати людське суспільство. На певному етапі розвитку суспільства виникає письмо, яке поширює функціонування мови у часі та просторі. Мовою, закріпленою в знаках письма, користуються не лише тоді, коли вона висловлена, а й набагато пізніше, отже, функціонування такої мови не обмежено в часі. На основі писемної мови в процесі історичного розвитку суспільства виникає літературна мова. Літературною називають унормовану мову.

Українська мова, як окрема почала формуватися у XIV столітті, виділившись із східнослов'янської мовної спільності (давньоруської мови). Тому близькоспоріднені з українською мовою – це російська та білоруська.

Мова виражає єдність держави. В національній державі ототожнюються держава, нація і мова.

Одним із найвищих виявів самоутвердження нації є державний статус її мови, який законодавчо забезпечує її функціонування в усіх без винятку сферах суспільного життя. Цей статус має бути закріплений в Основному Законі держави – Конституції.

Державною мовою буває переважно мова корінного населення країни. В однонаціональних державних утвореннях про цей статус мови часто навіть не згадується, позаяк це нормальне явище. Воно настільки ж природне, як певний ландшафт чи клімат країни. В підневільних та в багатонаціональних країнах питання державності мови є однією з найскладніших суспільно-політичних проблем. Коли, наприклад, у 1883 році була доконана спроба поновити в Хорватії в ролі державної угорську мову, це викликало збройне повстання, й угорському урядові довелося відмовитись від своїх намірів. Кривавими конфліктами супроводжувалося запровадження гінді як державної мови Індії після звільнення цієї країни з-під англійського колоніального панування. Коли після прийняття «брежнєвської» конституції почали «приймати» конституції союзних республік, то до них не було включено статтю про державність мов. Це викликало обурення і масові протести у Грузії і Вірменії. Внаслідок цього в останні

доперебудовні роки в СРСР серед «ста тридцяти рівноправних» мов дві мали статус державних [2, с. 54–56].

Мова – це магічне дзеркало, невичерпний засіб спілкування. У мові відображено життєвий досвід, сприйнятий людством від давнини до сучасності. При цьому мова відображає не тільки матеріальний (видимий) світ, а й внутрішній (невидимий). Наші моральні переконання формуються на основі моральних понять та ідей, що пізнаються завдяки мові. Чим краще ми опановуємо мову, тим досконалішим стає наше мислення, бо мова і мислення нероздільні. Вбираючи в себе знання, відображені в мовленні, людина вибудовує власний внутрішній світ, формує себе як особистість [3, с. 77–79].

Значення мови розуміли ще стародавні римляни. Вони говорили: «Чия влада, того й мова. Чия мова, того і влада».

Мова належить до так званих вторинних систем. Вона існує не сама по собі, а в людському суспільстві, похідним від якого вона є. Водночас мова – один із факторів самоорганізації суспільства і невід’ємна ознака таких спільнот, як рід, плем’я, народність, нація.

Мова існує у свідомості членів суспільства, реалізується в процесах мовлення і «консервується» в результатах цього мовлення (у сказаному, написаному). Тому доля мови залежить від кожного з мовців.

Мова – засіб самопізнання народу, форма існування надбудови в усіх її виявах. «Мова – дім духу» (М. Гайдеггер). «Мова є річище, яким дух може котити свої хвилі з твердою впевністю, що джерела, до яких вони його підводять, ніколи не висохнуть» (В. фон Гумбольдт).

Мова – найважливіший засіб спілкування людей, тобто засіб вираження і передавання думок, почуттів, волевиявлень. У цій ролі людська мова має універсальний характер: нею просто передати все те, що виражається, наприклад, мімікою, жестами, морським зводом чи дорожніми знаками, тоді як жоден із цих засобів спілкування не може конкурувати у вираженні з мовою.

Мова – це засіб формування, оформлення та існування думки: без називання нема думання, осмислення реальності. «Ми не лише говоримо якоюсь мовою, ми думаємо, ковзаючи

вже прокладеною колією, на яку ставить нас мовна доля» (Х.Ортега-і-Гассет) [4, с. 28–30].

Мова – система знаків, матеріальних за своєю природою і соціальних за змістом та функціями. Кожен елемент мови має свою значимість лише в єдності та взаємозв'язку з іншими елементами.

Мова – явище суспільне. Вона виникає, розвивається, живе і функціонує в суспільстві.

Мова – не тільки витвір історії суспільства, але й активний чинник цієї історії: не тільки об'єкт, а й суб'єкт історії.

Мова – це характер народу. В ній відбито його національні звичаї, побут нахили. Мова – це історія народу. Від найдавніших часів наші предки залишили в мові свої глибокі сліди. У мові відбивається і пам'ять народу, бо майбутнє виростає з минулого.

Мова – це дзеркало навколишнього світу, яка відображає дійсність і створює свою картину світу, специфічну й унікальну для кожної мови і, відповідно, народу, етнічної групи, мовного колективу, що користується даною мовою як засобом спілкування. Подолання мовного бар'єру недостатньо для забезпечення ефективності спілкування між представниками різних культур. Для цього потрібно подолати бар'єр культурний. Існують так звані національно – специфічні компоненти культур, тобто саме те, що і створює проблеми міжкультурної комунікації.

Мова – скарбничка культури. Вона зберігає культурні цінності – у лексиці, у граматиці, у прислів'ях, приказках, у фольклорі, у художній і науковій літературі, у формах письмового й усного мовлення/

Мова – могутнє суспільне знаряддя, що формує людський потік в етнос, що утворює націю через збереження і передачу культури, традицій, суспільної самосвідомості певного мовного колективу.

Список використаних джерел

1. Абрамович Семен Дмитрович, Чикарькова Марія Юрївна. Риторика : навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. – Л. : Світ, 2001. – 240 с.

2. Коваленко С. Сучасна риторика : навч.-практ. посіб. – Т. : Мандрівець, 2007. – 184 с.

3. Мацько Л. Риторика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Київ : Вища школа, 2003. – 311 с.

4. Сагач Г. Риторика : навч. посібник для серед. і вищих навч. закл. України / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Ін Юре, 2000. – 565 с.

Лось Ю. Р., курсант навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри юридичного документознавства Національної академії внутрішніх справ *Ознамець Г. О.*

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗНАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Мова – головний інструмент, за допомогою якого здійснюється робота правника, причому всі її аспекти: законотворча, правозастосовна, правоохоронна тощо. Професійна діяльність юриста взагалі неможлива без володіння законами мови й мовлення, адже йому доводиться виступати публічно (у ролі слідчого, експерта, доповідача, прокурора, судді, адвоката) [4, с. 13].

Мова – це першоелемент права. За допомогою мови складаються правові норми, створюються закони. Мова правника підпорядкована не тільки загальноприйнятим лексико-граматичним правилам, а й вимогам законодавчої техніки, потребам і специфіці юриспруденції.

Мова – найважливіший об'єднувальний суспільство чинник, що дозволяє йому самовизначитися, усвідомити й встановити культурну своєрідність, відмінність від інших. Мова є головним комунікаційним інструментом у налагодженні економічних, політичних, правових відносин.

Мова в діяльності юриста виступає як носій інформації і як засіб впливу. Дія за допомогою мови буває різних типів: вплив людини на людини, людини на групу осіб, людини на аудиторію. Мовленнєва діяльність працівника праці – це головним чином вплив людини на людину і людини на групу.